

Fissidens crassipes

Åfickmossa

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Dicranales, **Familj:** Fissidentaceae, **Släkte:** *Fissidens* (fickmossor), **Art:** *Fissidens crassipes* - åfickmossa Wilson ex Bruch & Schimp. **Synonymer:** *Fissidens crassipes* Bruch & Schimp.

Kännetecken

Arten bildar vanligen 0,5-1,5 cm höga, eller sällsynt upp till 3 cm höga, mörkt gröna, spridda skott eller små tuvor. Bladen är smalt tunglika med en vass spets. Översta bladen är 3-6(-8) gånger så långa som breda. Bladen har en två till fyra celler bred kantlist av bleka eller röda, långsmala celler. Kantlisten slutar strax nedanför själva bladspetsen. Bladkanterna är ofta tandade i spetsen. Nerven är grön till rödaktig och slutar i eller strax nedanför bladspetsen. Bladcellerna är 10-14 µm breda och större än hos andra vattenlevande fickmossor. Arten kan vara både sam- och skildkönad, och kapslar förekommer då och då. Både hon- och hanorgan sitter i skottspetsarna - ibland alltså tillsammans. Honorganen, arkegonierna, är 420-660 µm långa. Kapslarna är ovala, symmetriska och upprätta. De är fästade i toppen av skottet på ett rakt till svagt krökt, rödaktigt, ca 1 cm långt skaft. Peristomtänderna är 50-85 µm breda vid basen. Sporerna är 15-27(-30) µm i diameter och fint papillösa. Specialiserad vegetativ förökning kan ske genom klotrunda celler från spetsen av bruna rhizoider eller genom klubblika, flercelliga groddkorn i de övre bladvecken.

Hos rödkantad fickmossa *F. rufulus* är bladcellerna mindre, 7-11 µm breda, arkegonierna kortare, 300-460 µm långa, och peristomtänderna 40-65 µm breda vid basen.

Utbredning och status

Arten är endast känd från en lokal i Sverige: i Dalälven vid Avesta (senast funnen 1881). Uppgifter om fynd i Skåne har visat sig felaktiga; artens växtsätt gör dock att den kan vara lätt att förbise och den kan mycket väl ha en vidare utbredning. Arten hittades 2007 på en tidigare okänd lokal i Västmanland (Henrik Weibull, Artportalen). Den är också känd från en lokal i Vestfold i Norge. Åfickmossa förekommer i övrigt på Azorerna och Kanarieöarna, i Syd- och Mellaneuropa, österut till Turkiet. Utbredningen inkluderar även delar av Nordafrika, Asien och Australien. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Åfickmossa hittas på såväl basiska som sura klippor och någon gång på trä. Den växer under medelvattenlinjen i vattendrag eller i stänkkzonen vid vattenfall. På lokalen i Västmanland växte den på översvämmad kompakt lera längs en naturligt meandrande bäck med smal klibbalbård. Arten kan påträffas tillsammans med forsmossa *Cinclidotus fontinaloides*, bäckkryp-mossa *Hygroamblystegium fluviatile* och bäcknäbbmossa *Platyhypnidium riparioides*. Mogna kapslar påträffas framförallt på sommaren.

Hot

Vattenreglering är det starkaste hotet mot denna mossa.

Åtgärder

Arten bör eftersökas på lämpliga lokaler, i första hand inom Dalälvens vattensystem.

Övrigt

Utländska namn - GB: Fatfoot Pocket-moss.

Etymologi: crassipes = med tjock fot; crassus (lat.) = tjock, tät, grov; pes (lat.) = fot.

Uttal: [Físsidens krássipes]

KEY FACTS Fatfoot Pocket-moss. Shoots 0.5-1.5(-3) cm long, growing scattered or forming small, dark green tufts. Leaves with a 2-4-stratose border of pale or reddish cells, often dentate at apex. Nerve usually reddish. Antheridia terminal. Capsules occasional, erect. Seta 1 cm, reddish, emanating from top of shoot. Spores 15-27(-30) μm , finely papillose, mature in summer. Sometimes vegetatively propagated by rhizoidal spherical cells or by club-like multicellular gemmae in upper leaf axils. - Grows on both basic and acidic cliffs, rarely on wood, below the average water-line or in the splash zone of waterfalls. Tolerant towards water pollution. Rare, in the Nordic countries found only in one locality in Sweden and one in Norway.

Litteratur

Bruggeman-Nannenga, M. A. 1982. The section Pachylomidium (genus Fissidens) III. *K. Nederl. Akad. Wetensk. Proc. Ser. C.* 85: 59-104.

Hallingbäck, T. 2006. *Fissidens crassipes* åfickmossa s. 226. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Nyholm, E. & Bruggeman-Nannenga, M. A. 1987. 1. Fissidens. I: Nyholm, E. (red). *Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 1.*, sid 8-14. Nordisk Bryologisk Förening, Köpenhamn och Lund.

Waldheim, S. 1935. Beiträge zur Moosflora Schwedens mit besonderer Rücksicht auf die Verbreitung einiger südlicher Vertreter. *Bot. Not.* 88: 439-454.

Författare

Nils Cronberg 1998. Rev. Tomas Hallingbäck 2006. Uppdaterad 2010.